

BIBLIOTEKSPLAN FÖR PERSTORPS KOMMUN 2010-2013

1. INLEDNING	3
2. PERSTORP	4
2.1 KOMMUNEN.....	4
2.2 BIBLIOTEKSVERKSAMHETEN.....	4
3. UPPDRAGET	6
4. UTVECKLINGSOMRÅDEN	8
4.1 MEDIER OCH INFORMATIONSTJÄNSTER	8
4.2 ARRANGEMANG/PROGRAMVERKSAMHET	8
4.3 TILLGÄNLIGHET	9
4.4 UPPSÖKANDE VERKSAMHET	9
4.5 BARN- OCH UNGDOMSVERKSAMHET	10
5. UPPFÖLJNING OCH UTVÄRDERING.....	11

1. INLEDNING

2004 försågs bibliotekslagen med tillägget i § 7a, *”Kommuner och landsting skall anta planer för biblioteksverksamheterna”*. En biblioteksplan är ett redskap för att strukturera och i samverkan ta tillvara de biblioteksresurser som finns, skapa beredskap för framtidens krav och för att stimulera till utveckling. Biblioteksplanen för Perstorps kommun är utarbetad av bibliotekschefen i samråd med kulturförvaltningen och antagen av kommunfullmäktige 2010-09-22.

Den allt snabbare medie- och informationsutvecklingen i samhället, inte minst vad gäller teknik, påverkar besökarnas behov, efterfrågan och användning av biblioteksservice. Nationellt sett har under de senaste tio åren antalet biblioteksbesök och antalet utlån av traditionella böcker minskat. Läsandet minskar i alla åldrar, och det finns stora skillnader i läsandet mellan olika grupper i samhället. Digitaliseringen, tillgängliggörandet av information gratis på nätet och den sociala webbens intåg är företeelser som förenklat människors informationsinhämtning. Samtidigt har denna utveckling bidragit till en ökad, så kallad, digital klyfta där de som saknar verktygen och kompetensen allt mer hamnar utanför samhällets demokratiska processer.

Faktorer och fenomen som dessa har givit upphov till diskussioner om bibliotekens framtida uppgifter och eventuellt minskade, eller ökade, betydelse. Därför är det viktigare än någonsin att tänka över och formulera inriktningen för biblioteksverksamheten i Perstorp. Biblioteksplanen för Perstorps kommun 2010-2013 utgör en övergripande utvecklingsplan och avser staka ut riktningen för biblioteksverksamheten i Perstorp de tre kommande åren.

Till grund för planen har legat:

Styrdokument

Diskussioner med externa organisationer

Diskussioner med andra förvaltningar inom kommunen, kulturnämnd och kulturförvaltning

Diskussioner med besökare och låntagare

Kundundersökningar

Perstorp 2010-04-27

Jonny Norrby, bibliotekschef

2. PERSTORP

2.1 Kommunen

Perstorps kommun har ca 7 000 invånare och tillhör gruppen varuproducerande kommuner (SKLs kommungruppsindelning), vilket innebär att närmare 50 % av befolkningen mellan 16-64 år är anställda inom varutillverkning och industriell verksamhet. Utbildningsnivån är relativt låg, 19 % av Perstorps befolkning hade 2008 eftergymnasial utbildning, att jämföra med riksgenomsnittet på 35 % och länsgenomsnittet på 36 %. Arbetslösheten ligger ungefär i nivå med riksgenomsnittet men ungdomsarbetslösheten är något högre. Andelen utrikes födda var 2008, 17 % av befolkningen, alltså högre än riksgenomsnittet.

2.2 Biblioteksverksamheten

Enligt Svensk Biblioteksförnings rapport *Folkbiblioteken i Skåne län 2008* så var Perstorp under 2005-2008 en av de sex kommuner i Skåne som hade flest besök per invånare, även vad gäller antal aktiva låntagare per invånare placerar sig Perstorp högt. Avseende antal utlån per invånare ligger Perstorp ungefär mitt i listan, av dessa utlån var antalet barnbokslån till barn 0-14 år förhållandevis lågt.

Det politiska ansvaret för kulturverksamheten, i vilken biblioteket ingår, ligger hos Kulturnämnden. Kostnaden för kommunens kulturverksamhet uppgick 2008 till ca 600:-/invånare vilket är lägre än riksgenomsnittet.

Kommunbiblioteket har ett sammanlagt öppethållande i veckan på 35 timmar. Fyra Internetanslutna datorer finns tillgängliga för allmänheten och dessa är bokade större delen av tiden. I bibliotekets nedre plan finns hörsalen som används som samlingslokal och konsthall.

Skolbibliotek finns på fyra skolor i kommunen och huvudbibliotekets personal ansvarar för driften av dessa. På en av skolorna finns för närvarande en, av skolan anställd, assistent på halvtid. Det finns inga filialbibliotek, däremot ansvarar biblioteket för driften av fyra arbetsplatsbibliotek på orten.

I dagsläget finns 2,5 bibliotekarietjänster, fördelat på tre personer, och 2,06 assistenttjänster, fördelat på tre personer. Barnbibliotekarien arbetar på 50 % tillsammans med två av assistenterna med tydlig profilering mot barn- och ungdomsverksamheten, både på huvudbiblioteket och i skolbiblioteken.

Fortfarande ligger tonvikten på tryckta medier men utlåningen av digitala medier såsom exempelvis CD-böcker, DVD-filmer och datorspel ökar. Biblioteket erbjuder också nedladdning av musikfiler via Musikwebb och e-böcker via E-lib. För programverksamheten finns inga budgeterade medel men den ges ändå hög prioritet, och arrangemang genomförs i den mån de är möjliga att finansiera.

Genom fjärrlån och dokumentleveranser samverkar Perstorp med bibliotek över hela Sverige. Regionalt samarbete förekommer med biblioteken i Skåne och delregionalt samarbete finns med biblioteken i Skåne Nordost och även biblioteken i Klippan och Örkelljunga. På lokal nivå finns idag samarbeten, med hemtjänsten för Boken kommer

verksamhet, arbetsgivare och fackföreningar för arbetsplatsbiblioteksverksamheten och studieförbunden för programverksamhet och evenemang.

3. UPPDRAGET

Idag finns ett antal nationella, internationella och lokala styrdokument för biblioteksverksamheten i Perstorps kommun. Både folk- och skolbibliotek styrs av bibliotekslagen, SFS 1996:1956. Denna fastslår bl.a. att *"varje kommun skall ha folkbibliotek"* och att *"alla medborgare skall ha tillgång till ett folkbibliotek"*. Bland annat *"för främjande av intresse för läsning och litteratur, information, upplysning och utbildning samt kulturell verksamhet i övrigt"*. Andra viktiga punkter i lagen är att utlåningen av litteratur skall vara avgiftsfri och att det i grundskolan och gymnasieskolan skall finnas lämpligt fördelade skolbibliotek. I § 8 och 9 står det om bibliotekens speciella ansvar för funktionshindrade, invandrare och andra minoriteter samt barn och ungdom.

Unescos folkbiblioteksmanifest understryker att folkbiblioteken som lokalt kunskapscentrum utgör en grundförutsättning för ett livslångt lärande, ett självständigt ställningstagande och en kulturell utveckling för den enskilde och för olika grupper i samhället. *"Fri och obegränsad tillgång till kunskap, tankar, kultur och information"* är en förutsättning för välinformerade medborgare med möjlighet att utöva sina demokratiska rättigheter och därigenom spela en aktiv roll i samhällslivet.

Biblioteksplanen för Perstorps kommun relateras till ovanstående nationella och internationella styrdokument men även till de av kommunfullmäktige antagna övergripande mål mot vilka Perstorps kommun skall sträva. I synnerhet de mål som talar om att öka kommunens attraktivitet är relevanta för biblioteket, liksom de mål som handlar om att sikta mot att bli kommunen med landets bästa service och bemötande.

Biblioteksplanen bör även relateras till Region Skånes kulturpolitiska program, *Öppna landskap – konst och kultur i Skåne*, som understryker folkbibliotekens viktiga roll för den lokala närvaron av kulturaktiviteter i mindre kommuner.

Perstorps bibliotek upplevs idag som en öppen och välkomnande plats av de flesta besökare. Visionen är att Perstorps bibliotek i ännu högre grad blir en angelägen plats för kommunens innevånare. Att biblioteket kan bli det nav kring vilket mycket av kommunens kulturutbud snurrar, att biblioteket är en verksamhet som ger alla i samhället tillgång till information, upplysning och bildning på lika villkor och att biblioteket förblir det offentliga rum där alla är välkomna att mötas på ett kravlöst sätt. En modern, välutrustad biblioteksverksamhet med kompetent personal som erbjuder god service, och ett allsidigt medie- och kulturutbud kan dessutom vara en attraktion som lockar nya invånare till kommunen.

Biblioteken har i framtiden många angelägna uppgifter, varav några kan vara att främja läsning och språkutveckling, motverka uppkomsten av ett *"virtuellt klassamhälle"*, vara ett öppet offentligt fysiskt rum i den alltmer digitala världen och fungera som en resurs för lärande och bildning.

Det är viktigt att biblioteket följer utvecklingen av informationsteknik och förändrade medie- och informationsvanor, och lika viktigt är det att utveckling och anpassning sker med utgångspunkt i folkbibliotekets välgrundade idétradition - kostnadsfri tillgång till kunskap, kultur, upplysning och information för alla. Perstorps bibliotek skall fortsatt koncentrera sin verksamhet kring följande centrala uppdrag:

- Främja intresse för läsning, berättelser och litteratur, i synnerhet hos "läsovana" grupper och barn och unga
- Erbjuder alla information och upplysning
- Ge alla möjlighet till kulturella upplevelser

Biblioteksplanen utgör en övergripande utvecklingsplan för verksamheten vid Perstorps bibliotek och avses vara ett levande dokument som revideras och uppdateras vart tredje år, eller då det anses nödvändigt.

4. UTVECKLINGSOMRÅDEN

Med utgångspunkt från ovanstående bör följande utvecklingsområden prioriteras vid Perstorps bibliotek de närmaste tre åren:

- Medier och informationstjänster
- Arrangemang/programverksamhet
- Tillgänglighet
- Uppsökande verksamhet
- Barn- och ungdomsverksamhet

Nedan beskrivs den framtida inriktning biblioteket bör ha i arbetet med dessa centrala utvecklingsområden.

4.1 Medier och informationstjänster

Perstorps biblioteks användare ska kunna välja ur ett rikt utbud av medier i olika format. På hyllorna ska de kunna hitta både det väntade, och överraskas av det oväntade. Snabb leverans av efterfrågade medier ska ha hög prioritet. Bibliotekets uppdrag innefattar även att hjälpa människor att så snabbt som möjligt söka fram, värdera, sammanställa och leverera relevant information inom det ämne som efterfrågats. De som önskar skall av biblioteket kunna erbjudas kompetensutveckling inom områden såsom sökning, värdering, sammanställning och presentation av information.

Bibliotekets uppdrag att främja upplysning och bildning innebär att biblioteket ska erbjuda facklitteratur som fördjupar, breddar och problematiserar, som ett komplement och alternativ till de snabba svar som kan erhållas via Internet.

Aktivt arbete med förmedling av berättelser bör ges hög prioritet. Detta arbete behöver inte enbart ta sin utgångspunkt i boken. Kreativt arbete med andra berättelsebärande medier såsom film och musik kan användas för att skapa tematiska utställningar som kan stimulera, fördjupa och vidga människors upplevelser av berättelser och läsning. Biblioteket skall inte vara främmande för att ta till sig den nya tekniken och dess möjligheter då det gäller att förmedla berättelser. Ljudböcker, talböcker, film och nedladdningsbara medier bör vara en naturlig del i beståndet. Biblioteket skall bedriva läsfrämjande arbete både i och utanför bibliotekslokalen.

4.2 Arrangemang/programverksamhet

Biblioteket kommer fortsatt att ansvara för att arrangera konstutställningar i bibliotekets Konsthall och, liksom tidigare, mindre utställningar i biblioteket. Utställningarna ska vara varierade och belysa olika konstnärliga uttryck. Konsthallen ska vara en arena både för lokala och icke-lokala konstnärer. Marknadsföring och exponering av utställningsverksamheten ska utvecklas för att öka besöksantalet i Konsthallen. Föredragskvällar, filmvisningar och författarbesök för både barn och vuxna är exempel på kulturaktiviteter som bör ingå i bibliotekets programverksamhet. Stor öppenhet och vilja att genomföra olika typer av arrangemang ska genomsyra bibliotekets verksamhet.

4.3 Tillgänglighet

Biblioteket är ett viktigt offentliga rum som skall bjuda in individer utan att ställa särskilda krav. Det skall vara tillåtet att bara vara där, sitta ner, betrakta människor, eller läsa en bok. Inbjudande, stimulerande och ändamålsenlig biblioteksmiljö är viktigt, såväl på webben som i de fysiska bibliotekslokalerna. God exponering av medier och möjligheter att skapa stimulerande skyltningar med olika medier är nödvändigt, och ett mycket viktigt instrument för att locka människor att ta del av berättelser och kulturupplevelser. Bibliotekets lokaler har ett utmärkt centralt läge med goda exponeringsmöjligheter i sina stora fönsterpartier, vilket bör utnyttjas maximalt. Bibliotekets lokaler och inredning bör vara flexibla för att kunna innehålla ytor och utrymmen för skyltningar, möjligheter till ostörd läsning, ytor för umgänge och samtal och plats för utställningar, föredrag, filmvisning, barnteater och andra kulturarrangemang.

Biblioteket skall sörja för tillgång till litteratur, medier och kulturella upplevelser som är tillgängliga för alla i samhället. Invandrare, flyktingar och andra nya svenskar ska på biblioteket erbjudas litteratur och andra medier som är avpassad efter deras behov. Biblioteket skall vidare sträva mot att vara ett öppet och tillåtande offentligt rum där alla människor oavsett bakgrund och ursprung är välkomna att mötas. Människor med funktionshinder ska ha fullständig tillgång till bibliotekets utbud av medier och arrangemang på samma villkor som alla andra i samhället.

Bibliotekets webbplats bör vara levande, intressant och interaktiv. Den bör erbjuda möjlighet att söka, reservera och låna om medier. Möjlighet att låna musikfiler och e-böcker genom nedladdning bör finnas. Webbplatsen bör förmedla nyheter om bibliotekets aktiviteter och medieutbud samt vara en arena för att förmedla tips och inspiration kring böcker och andra medier. Bibliotekets användare bör ha möjligheter att via webben interagera med biblioteket, och lämna synpunkter på bibliotekets service och utbud. Bibliotekets aktiviteter på webben bör inte låsas enbart till den egna webbplatsen utan andra arenor, sociala medier och communities, bör övervägas som möjliga kanaler för läsfrämjande arbete och marknadsföring av bibliotekets service, utbud och tjänster.

4.4 Uppsökande verksamhet

Uppsökande verksamhet har traditionellt varit en viktig del i bibliotekens arbete med att främja intresse för läsning och berättelser. För att kunna fullgöra detta uppdrag bör biblioteksverksamheten i Perstorp inte betraktas som enbart knuten till de fysiska bibliotekslokalerna utan i högre grad finnas där människor befinner sig. Arbetsplatsbibliotek är en beprövad uppsökande metod för som riktar sig till nya läsare och denna verksamhet kommer att ges fortsatt hög prioritet och ambitionen bör vara att verksamheten ska omfatta fler arbetsplatser. Boken kommer är ännu en viktig uppsökande arbetsmetod som bör prioriteras och utvecklas för att kunna nå ännu fler människor än vad som är fallet idag. Bibliotekets närvaro i lokalsamhället bör öka och biblioteket bör utöka och intensifiera sitt uppsökande arbete genom samverkan med förskolor, föreningar, institutioner, kommunala förvaltningar och andra organisationer. Biblioteket bör vara aktivt i sitt kontaktskapande och inte vara främmande för att uppträda på nya arenor.

4.5 Barn-och ungdomsverksamhet

Läsning av skönlitteratur förmedlar insikt och förståelse för människors olika livssituationer och behov, likaväl som tillfällen till upplevelser och förströelse. Kulturen har kraften att stimulera fantasin och öppna sinnet hos varje människa, den bidrar till den personliga utvecklingen. Och lusten att läsa och ta del av kultur grundläggs tidigt. Bibliotekens läsfrämjande arbete är viktigt för att väcka lust och inspiration för läsning. Det är under de första åren som barnen lär sig att hantera ett eget språk och barns och ungdomars lust att skriva och läsa, som har stimulerats inte minst av Internetanvändningen, ska bejakas och uppmuntras.

Biblioteket bör tidigt fånga upp och stimulera och främja barn- och ungas intresse för berättelser, läsande och kultur, därför bör biblioteket vinnlägga sig om tidiga kontakter med barn och deras vuxna. Barn- och ungdomsverksamheten i biblioteket bör vara omfattande, kreativ och stimulerande och kulturarrangemang för barn bör vara en naturlig del i arbetet. Ett allsidigt och för målgruppen avpassat medieurval, filmvisningar, sagostunder, pysseldagar och barnteater bör finnas i utbudet för att bereda barn- och ungdomar möjlighet att ta del av kulturella upplevelser. Högre närvaro av bibliotekspersonal i skolor och förskolor ska vara en tydlig strävan.

5. UPPFÖLJNING OCH UTVÄRDERING

Biblioteksplanen skall kontinuerligt följas upp och utvärderas. I samband med det årliga bokslutet görs en samlad utvärdering av verksamheten som relateras till biblioteksplanen. I samband med bokslut sammanställs omfattande statistik över biblioteksverksamheten med uppgifter om exempelvis utlåning, besöksantal och antal genomförda arrangemang. En gång om året genomförs enkätundersökning bland bibliotekets besökare och låntagare. Enkäten utgör en årlig kontroll av hur besökare och låntagare uppfattar bibliotekets utbud, tjänster och service och blir ytterligare en viktig indikator på hur väl biblioteksplanen fungerar.

Tre år efter det att biblioteksplanen antagits genomförs en större sammanställning och utvärdering av hur väl biblioteksplanen fungerat. I samband med detta uppdateras och revideras planen i enlighet med den situation som då råder.

Ansvarig för att utvärdering och uppföljning sker enligt biblioteksplanen är bibliotekschefen.